

Aanpassing van de regeling voor nabestaanden van overleden gedupeerden

Impact: beperkt / **middelgroot** / ingrijpend

Interactie burgers/bedrijven

x

Maakbaarheid systemen

x

Handhaafbaarheid

nvt

Fraudebestendigheid

nvt

Complexiteitsgevolgen

x

Risico procesverstoringen: groot / gemiddeld / **klein**

Uitvoeringskosten

incidenteel

structureel

• Dienstverlening

€ 0

€ 0

• Handhaving/toezicht

€ 0

€ 0

• Automatisering

€ 220.000

€ 0

Personele gevolgen:

0 fte incidenteel

0 fte structureel

Invoering mogelijk per: n.t.b.

Beslag portfolio: beperkt, vereist herprioritering

Eind- Niet uitvoerbaar, tenzij:

- de coördinerende rol van UHT een inspanningsverplichting betreft op coördinatie van partijen in de keten (zoals schulden en schade) en geen resultaatverplichting. Immers, UHT kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor de doorlooptijd en werkwijze van ketenpartijen. Daar heeft zij geen zeggenschap over;
- een redelijke termijn van 14 dagen mag worden gehanteerd voor de integrale beoordeling onder genoemde voorwaarden;
- de huidige systematiek van beschikken kan worden voortgezet wat betekent dat zowel na integrale beoordeling als eventueel voor werkelijke schade separate beschikkingen worden afgegeven.

Beschrijving voorstel/regeling

Op grond van de nabestaandenregeling wet herstel-operatie Toeslagen heeft iedere aangewezen begunstigde een zelfstandig recht op de herstelregeling waarvoor de overleden gedupeerde KOT-aanvrager bij leven in aanmerking zou zijn gekomen. Deze aangewezen begunstigten zijn, kortgezegd, de toeslagpartner op moment van overlijden, of bij afwezigheid daarvan de kinderen van de overledene. In het geval van kinderen kan dus sprake zijn van meerdere nabestaande personen.

Het amendement Leijten¹ heeft de aanvullende mogelijkheid geïntroduceerd dat een nabestaande op verzoek persoonlijke bijstand krijgt van Dienst Toeslagen bij de diverse regelingen waar die nabestaande aanspraak op kan maken. Daarnaast regelt het amendement dat nabestaanden zelfstandig een verzoek kunnen indienen bij de Minister van Financiën voor vergoeding van de werkelijke schade.

Ook introduceert het amendement de mogelijkheid om te verzoeken om een samengevoegde behandeling waarin de integrale beoordeling en toetsing van werkelijke schade tegelijk worden uitgevoerd binnen één dag of zo kort mogelijke termijn. Deze samengevoegde behandeling in zeer korte termijn moet resulteren in één integrale beschikking voor nabestaanden.

De schuldenaanpak, brede ondersteuning en de beoordeling van werkelijke schade geschiedt door andere partijen dan Toeslagen/Uitvoering Herstel Toeslagen (UHT) en valt om die reden buiten de scope van deze uitvoeringstoets.

Interactie burgers/bedrijven

Algemene communicatie over de regeling vindt plaats via de reguliere kanalen van UHT. De nabestaanden die bekend zijn bij UHT worden echter persoonlijk benaderd door een speciaal, nog in te richten, toegewijd team voor nabestaanden. Zij wijzen de nabestaanden op de mogelijkheid zich aan te melden en ondersteunen hen daarbij indien gewenst. De aanmelding bij UHT is laagdrempelig en kan telefonisch worden gedaan. De informatie over de nabestaandenregeling wordt zo duidelijk mogelijk uitgelegd op de reguliere kanalen van

UHT en maakt goed inzichtelijk hoe nabestaanden geholpen worden en wat zij daarvoor zelf moeten doen. In de communicatie staan de nabestaanden daarbij centraal. Een verzoek voor toepassing van de regeling dient door de individuele nabestaande zelf te worden gedaan. Gezien de zeer kleine doelgroep én de IV-kalender die onder druk staat, is dat een prioriteringsvraagstuk aan de opdrachtgever.

Maakbaarheid systemen

Voor de uitvoering van de maatregelen wordt ervan uit gegaan dat bestaande gegevensstromen kunnen worden benut richting de andere partijen die een rol vervullen in het herstelproces. Daarnaast zijn systeemtechnische aanpassingen vereist bijvoorbeeld om meerdere nabestaanden te kunnen beschikken en betalen. Dit vereist een herprioritering binnen het IV-portfolio van Dienst Toeslagen. Indien toch wordt gekozen voor één integrale beschikking met de werkelijke schade vraagt dat aanvullende aanpassingen aan het proces van uitbetalen en beschikken.

Handhaafbaarheid

Niet van toepassing.

Fraudebestendigheid

Niet van toepassing.

Complexiteitsgevolgen

Het amendement verlangt twee taken van Toeslagen/UHT:

- 1) de toetsing op gedupeerdheid;
- 2) de coördinatie over het gehele proces van aanvraag tot toekenning werkelijke schade.

Het eerste punt is een bestaande kerntaak van UHT en is zondermeer uitvoerbaar. De coördinatie over het gehele proces vraagt in het amendement nog enkele specificaties en kent ook afhankelijkheden van partijen buiten UHT.

Het amendement introduceert de mogelijkheid tot een samengevoegde behandeling die erin voorziet dat de integrale beoordeling en de beoordeling van werkelijke schade tegelijk worden uitgevoerd. Deze behandeling moet worden uitgevoerd in één dag of zo kort mogelijke

¹ Kamerstukken II 2022/23, 36352, nr. 19.

termijn. Het idee is dat de nabestaande zo min mogelijk wordt belast en zo snel mogelijk duidelijkheid heeft.

Het is niet uitvoerbaar om alle onderdelen uit de nabestaandenregeling in één behandeling (gesprek) samen te voegen. Naast de uiteenlopende en specifieke expertises die bij de diverse onderdelen benodigd zijn, volgen onderdelen elkaar (ook juridisch gezien) logisch op. Zo vormt het besluit op de integrale beoordeling de basis voor het daarna beoordelen van de werkelijke schade. Ook dient de wettelijke bezwaartermijn van zes weken (Awb) op de integrale beoordeling te zijn verlopen voordat een beslissing kan worden genomen over de werkelijke schade. De uitvoering van overname private schulden en/of kwijtschelding van publieke schulden wordt gedaan door een derde partij en valt niet onder verantwoordelijkheid van UHT.

Om de hiervoor genoemde redenen is het amendement feitelijk onuitvoerbaar. UHT kan echter wel in grote mate tegemoet komen aan het gedachtegoed van het amendement door op verzoek een familieondersteuner aan te stellen die nabestaanden bijstaat gedurende het herstelproces tot de werkelijke schade is vastgesteld.

De familie- ondersteuner heeft een inspanningsverplichting om het verhaal van de nabestaanden zorgvuldig te documenteren en dit integraal over te brengen aan ketenpartijen. UHT heeft echter geen zeggenschap over de verwerking en doorlooptijden van ketenpartijen, zoals schulden en werkelijke schade en kan daardoor niet verantwoordelijk worden gehouden voor de resultaten.

UHT kan onder voorwaarden de integrale beoordeling voor nabestaanden in een redelijke termijn van 14 dagen uitvoeren en geeft hier vervolgens een beschikking op af. Voor afhandeling binnen een termijn van twee weken gelden de volgende voorwaarden.

- UHT heeft voorafgaand aan het gesprek het feitenonderzoek vanuit de systemen en de benodigde controles uitgevoerd. Alle beschikbare informatie uit de systemen over de overleden persoon is ten behoeve van de nabestaande verzameld.

- De nabestaande(n) is/zijn telefonisch bereikbaar of beschikbaar voor een afspraak op locatie op het afgesproken moment.
- De nabestaande beschikt over eventuele documentatie en informatie die van belang is voor het voltooien van de integrale beoordeling. De nabestaande verstrekt deze informatie aan UHT tijdens het gesprek of binnen twee werkdagen daaropvolgend.
- Er worden geen verzoeken gedaan voor aanvullende stukken en overzichten die UHT extra moet opstellen.
- Er is geen sprake van andere bijzonderheden of aanvullende wensen die extra tijd of acties vergen.
- UHT spreidt de uitvoering van de samengevoegde behandeling voor nabestaanden door de tijd. De beslistermijn voor UHT is één jaar. UHT zal eerst de aanvragen behandelen waarbij met zekerheid kan worden gesteld dat de termijn van 6 maanden voor het doen van een aanvraag niet afgewacht hoeft te worden. Dit is het geval wanneer een nabestaande toeslagpartner zich meldt. In geval van nabestaande kinderen ligt dit op grond van de wet anders en kan worden gestart met de uitvoering na het verstrijken van de aanmeldtermijn van 6 maanden.

De familieondersteuner spant zich in om gedurende de integrale beoordeling, indien gewenst, ook de voorbereiding voor de beoordeling van de werkelijke schade te treffen. De beschikking van de integrale beoordeling vormt het vertrekpunt voor de verrekening van eventuele werkelijke schade. Dit is een van de argumenten om de uitvoering van één beschikking als onuitvoerbaar te bestempelen zoals de huidige werkwijze nu voortvloeit uit de wet.

NB: Beoordeling werkelijke schade

Aan de wet is een regeling toegevoegd voor de vergoeding van werkelijke schade van de overleden aanvrager en/of van de toeslagpartner, als deze de begunstigde onder de regeling is. Uitvoerbaarheid van de vaststelling van de werkelijke schade is ter beoordeling aan de verantwoordelijke uitvoeringspartij(en). UHT blijft na advisering over werkelijke schade de definitieve beschikking vaststellen conform het reguliere proces. UHT brengt bij de opdrachtgever twee punten onder de aandacht.

- *In het huidige proces wordt de bezwaartermijn van 6 weken na afronding van de integrale beoordeling afgewacht voordat de beoordeling van werkelijke schade begint. Dit heeft directe gevolgen voor het binnen een redelijke termijn uitvoeren van de nabestaandenregeling.*
- *In geval van meerdere nabestaanden (kinderen) kan het voorkomen dat meerdere schaderoutes worden gekozen voor de beoordeling van werkelijke schade (met eigen besluiten). UHT voorziet in de uitvoering complexiteiten ontstaan, maar acht het wel uitvoerbaar om de nabestaanden onder voorwaarden zoals genoemd in de diverse trajecten te ondersteunen.*

Risico procesverstoringen

Het risico op procesverstoringen is klein.

Uitvoeringskosten

De incidentele kosten voor automatisering bedragen € 220.000.

Personele gevolgen

Er zijn geen personele gevolgen.

Invoeringsmoment

Invoering is mogelijk per: nader te bepalen.

Eindoordeel

Het voorstel is onuitvoerbaar, tenzij:

- de coördinerende rol van UHT een inspanningsverplichting betreft op coördinatie van partijen in de keten (zoals schulden en schade) en geen resultaatverplichting. Immers, UHT kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor de doorlooptijd en werkwijze van ketenpartijen. Daar heeft zij geen zeggenschap over;
- een redelijke termijn van 14 dagen mag worden gehanteerd voor de integrale beoordeling onder genoemde voorwaarden;
- de huidige systematiek van beschikken kan worden voortgezet wat betekent dat zowel na integrale beoordeling als eventueel voor werkelijke schade separate beschikkingen worden afgegeven.
- Er dient binnen het IV-portfolio een herprioritering plaats te vinden om dit te realiseren. Dit leidt tot verdringing van andere maatregelen.